

تزهایی در باب عکاسی تاریخ

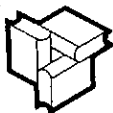
ادواردو کاداوا

پیوست: تاریخ کوچک عکاسی

والتر بنیامین

ترجمه‌ی

میشم سامان پور

کتاب کوچک

- ۱۴ -

کادوا، ادواردو، ۱۹۵۵ - Cadava, Eduardo	مترجم: بنیامین
ترهائی درباب عکاسی تاریخ/ ادواردو کادوا، [والتر بنیامین]؛	عنوان و نام پدیدآور:
ترجمه‌ی میثم سامان‌پور	شخصیات نشر:
تهران: رخداد نو، ۱۳۸۹	شابک:
۹۷۸ - ۶۰۰ - ۵۶۲۵ - ۷۹ - ۰	فیا
فیبا	وضعیت فهرست‌نویسی:
کتاب حاضر ترجمه‌ی دو مقاله با عنوان "کلمات نور: ترهائی	یادداشت:
درباب عکاسی تاریخ" از ادواردو کادوا و "تاریخ کوچک	
عکاسی" از والتر بنیامین است.	
عکاسی - فلسفه	موضوع:
بنیامین، والتر، ۱۸۹۲ - ۱۹۴۰ م.	شناسه افزوده:
Benjamin, Walter	شناسه افزوده:
سامان‌پور، میثم، مترجم	شناسه افزوده:
TR ۱۸۳/۵۲ - ۱۳۸۹	رده‌بندی کنگره:
۱۳۸۹/۱	رده‌بندی دیویی:
۲۲۷۰۵۶۱	شماره کتابشناسی ملی:

تهران، خیابان انقلاب، روبه‌روی دانشگاه تهران، ساختمان فروزنده، واحد ۵۱۲.

کد پستی ۱۳۱۴۷۴۴۱۷۸، تلفن: ۶۶۴۹۸۲۹۳، نمابر: ۶۶۴۹۸۲۹۴

• ناشر رخداد نو

Cadava, Eduardo

کادوا، ادواردو

ترهائی درباب عکاسی تاریخ

Theses on the Photography of History

ترجمه‌ی میثم سامان‌پور

• چاپ اول ۱۳۹۱ تهران • شمارگان ۱۱۰۰ نسخه • قیمت ۳۵۰۰ تومان

• لیتوگرافی خدمات فرهنگی صبا • چاپ غزال • صحافی دیداور

• طرح روی جلد حسن کریم‌زاده

ISBN-978-600-5625-79-0

شابک ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۵۶۲۵ - ۷۹ - ۰

Printed in Iran

همه‌ی حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است

فهرست

- یادداشت دبیر مجموعه ۹
- یادداشت مترجم ۱۳
- تزهایی در باب عکاسی تاریخ / ادواردو کاداوا ۱۷
- پیوست: تاریخ کوچک عکاسی / والتر بنیامین ۱۰۱

یادداشت دبیر مجموعه

اگر فرهنگ را عرصه‌ی نوعی پیکار بدانیم، آنگاه انتشار مجموعه‌ی کتاب‌های کوچک بنابر معرفت تغییر استراتژی باشد و نه صرفاً تغییر تاکتیک. این مجموعه صراحتاً قصد دارد استراتژی "آشنایی قدم‌به‌قدم" و "غور در مبانی" و دیگر عناوین پرمطراقی را که جملگی گرفتار وسوسه‌ی "تصاحب تمامی خزان معرفت" اند، کنار گذارد. استراتژی رایج، که همواره گوشه‌چشمی به بازار و خیل جوانان مشتاق فلسفه داشته است (بازاری که در کشورهای حاشیه‌ای همواره پررونق است)، انواع تاکتیک‌های هنری و تجاری و گرافیکی و محتوایی را به کار می‌گیرد تا دوباره و دوباره "مجموعه‌ی" باز هم دیگری از "آشنایی با فیلسوفان" یا "نسل قلم" یا "بنیانگذاران فرهنگ امروز" و ... را بر تل مجموعه‌های قبلی تلبار کند. و تمام این تلاش‌ها نیز بر این تلقی اسطوره‌ای استوار است که گویی می‌توان تفکر را نیز همچون مهندسی ساختمان یا فنون مدیتیشن یا طرز کار با ویندوز XP، با روش‌های مهندسی فکر و تکنیک‌های گام‌به‌گام

آموزش داد. وجدان معذبِ نهفته در پس تمام این تلاش‌ها نیز چیزی نیست مگر تجربه‌ی شکست در آکادمی، زیرا در کشور ما باری را که دانشگاه نتوانسته است حمل کند روشنفکران و مترجمان و مدرسان آزاد بر دوش کشیده‌اند.

اما مجموعه‌ی کتاب‌های کوچک که بناست ترجمه و تألیف، هر دو، را دربرگیرد، این توهم را کنار گذاشته است که می‌تواند "جای خالی" چیزی را پر کند، از "جای خالی" نظریه‌پردازی به اصطلاح بومی و "تولید علم" گرفت تا "ضرورت" ترجمه‌ی مجموعه آثار کلاسیک و دست اول برعکس، کتاب‌های کوچک می‌خواهند جاهای خالی را خالی نگه دارند. دخالت‌های نظری این مجموعه در حکم تک‌ها و پاتک‌های گاه‌وبیگاه به توپخانه و استحکامات عرصه‌ی نمادین است، نه افزودن به غنایم و انباشتن خزانه‌های آن. این مجموعه، دست‌کم تا آن‌جا که به تألیف مقالات مربوط می‌شود، قصد دارد در سراسر عرصه‌ی نمادین با همان روح عینی دست به دخالت نظری زند و حتی‌المقدور به همه‌ی گوشه‌وکنارهای آن سرک کشد: از زندگی روزمره و سینما و فوتبال و تجربه‌ی خیابان گرفته تا دولت و جامعه‌ی مدنی و رفتارهای اقتصادی.... این دخالت‌های نظری به‌هیچ‌رو هراسی از ورود "غیرکارشناسانه" به قلمروهای "تخصصی" ندارند، زیرا به‌واقع هر چیز و هر پدیده‌ای می‌تواند دستمایه و موضوع تأمل فلسفی و نقد ریشه‌ای شود. عصر

ما و بالاخص جامعه‌ی ما از این حیث حقیقتاً موردی جذاب است. باری، می‌توان این عبارات والتر بنیامین از کتاب پروژه‌ی پاساژها را بر پیشانی این مجموعه نوشت: "شکافتن و به‌پیش‌رفتن با تبر تیزشده‌ی عقل بدون نگاه‌کردن به چپ و راست برای پرهیز از وادادن به دهشتی که سوسوزنان از ژرفای جنگل‌های ماقبل‌تاریخی، ما را به خود می‌خواند."

تا آن‌جا که به ترجمه مربوط می‌شود، کتاب‌های کوچک دربرگیرنده‌ی رسالات، مقالات و قطعات برجسته و مهم متفکران و هنرمندان مغرب‌زمین، اعم از چهره‌های مشهور و حاشیه‌ای، اند. انتخاب این متون بر اساس اختصار، شور و شوق و توان نظری آن‌ها، و نیز اهمیت تاریخی و فلسفی و سیاسی موضوعی است که بدان می‌پردازند. دامنه‌ی مضامین و موضوعات نیز لاجرم از فلسفه و سیاست تا ادبیات و الاهیات و هنر را شامل می‌شود. همه‌ی این کتاب‌های کوچک، به تعبیری، نوعی "حلقه‌ی مفقوده" اند؛ بدین معنا که هریک از آن‌ها می‌تواند، با توجه به نیازهای خواننده‌ی ایرانی، در حکم حلقه‌ای باشد که خواندن یک کتاب کوچک ۷۰ صفحه‌ای را به اندازه‌ی ترائت یک کتاب ۷۰۰ صفحه‌ای مفید و مؤثر سازد. اما وجه مشترک همه‌ی این نوشته‌ها کمابیش تعلق‌شان به سنت تفکر انتقادی، به وسیع‌ترین معنای کلمه، و خاستگاه‌های آن است. این مجموعه نمی‌خواهد صرفاً جنگ یا بایگانی‌ای از "متون کلاسیک و مدرن" باشد، بلکه

قصده اصلی از آن همانا تجهیز هرچه بیشتر ابزار نقد مشخص و ریشه‌ای، یا به عبارت دیگر، تمرین دادن و حساس کردن تفکر انتقادی است. سعی بر آن است تا کتاب‌های کوچک در فواصل نسبتاً کوتاه و به‌منحوی پیگیر، در قالب ترجمه و تألیف، منتشر شوند. هریک از کتاب‌های این مجموعه در صورت لزوم حاوی مقدمه‌ای متناسب با موضوع آن خواهد بود. کتاب‌های کوچک به همت مترجمان و نویسندگان مختلفی منتشر خواهند شد. در این جا باید از احمد خالقی، برای فراهم کردن فرصت این کار و مراد فرهادپور، برای همراهی‌اش در انتخاب مقالات و تدقیق طرح کلی این مجموعه، سپاسگزاری کنم. در انتها، برخلاف معمول، باید گفت امید است تا این مجموعه بتواند، بیش از هر چیز، حفره‌ها و شکاف‌ها را نشان دهد و خلأهایی را که به‌طرزی کاذب پُر و انباشته شده‌اند، آشکار سازد و از این طریق فضایی باز و بادخیز برای تفکر و نفس کشیدن عقل بگشاید.

یادداشت مترجم

این کتاب شامل دو متن است. مقاله‌ی اصلی "کلمات نور: تزهایی درباب عکاسی"^۱ به قلم ادواردو کاداوا و پیوستی از والتر بنیامین. هر دو مقاله از انگلیسی به فارسی برگردانده شده‌اند. گذشته از مقاله‌ی اصلی، بخش‌های بسیاری از مقاله‌ی دوم به یاری امید مهرگان با متن آلمانی مطابقت داده شده است. زیرنویس‌های هر دو مقاله آورده شده و زیرنویس‌های مترجم فارسی با م. متمایز شده‌اند.

"کلمات نور: تزهایی درباب عکاسی تاریخ"^۲ (به سال ۱۹۹۷) از مهم‌ترین مقالات کاداوا است که بعدها آن را به تفصیل در کتابی بسط

۱. Words of Light: Theses on the Photography of History

۲. از آن جایی که ترکیب "کلمات نور" در فارسی ممکن است موضوعات بالکل متفاوتی از موضوع کتاب را تداعی کند، نام کتاب را تزهایی درباب عکاسی تاریخ انتخاب کردم.

داده است. او همچنین مقالات متعددی را از متفکران فرانسوی به انگلیسی ترجمه کرده است. از دیگر پروژه‌های او می‌توان به *اقلیم‌های تاریخی*^۱ اشاره کرد. کاداوا در مقاله‌ی «کلمات نور»، رابطه‌ی میان عکاسی و تاریخ، یا به واقع تاریخ به مثابه عکاسی، را در پس‌زمینه‌ی ایده‌های بنیامین در باب عکاسی و تاریخ شرح و بسط می‌دهد. پیداست که عنوان مقاله به مثل مشهور بنیامین «تزهایی درباره فلسفه تاریخ» (یا همان «درباره مفهوم تاریخ»)^۲ اشاره دارد. تاریخ برای بنیامین امور واقع یا فاکت‌ها نیست، تاریخ ماهیتی تصویری و فوتوگرافیک دارد. به‌زعم کاداوا، بنیامین تاریخ را با عکاسی گره می‌زند و لحظه‌ی اضطراب را یک لحظه‌ی فوتوگرافیک می‌داند. تاریخ تصویری است که در لحظه‌ی خطر می‌درخشد و ممکن است برای همیشه از میان رود.

مقاله‌ی کوتاه دوم که به پیوست آمده است، «تاریخ کوچک عکاسی»^۳ (به سال ۱۹۳۱) است. این مقاله از اولین تاریخ‌های نوشته‌شده در مورد عکاسی است و می‌توان آن را تاریخ اجتماعی عکاسی محسوب کرد. اما نه تاریخی به اصطلاح «عینی و روایی» یا همان تاریخ «بی‌طرفانه‌ای» که بر این تصور خام بنا شده است که می‌توان تاریخ را آن‌گونه که هست به چنگ آورد بلکه آن تاریخی که بنیامین همواره از آن

1. *Climates of History*

2. *Little History of Photography*

یادداشت مترجم / ۱۵

در مقابل تاریخی‌گری^۱ دفاع کرده است. این مقاله را نیز باید در متن پروژه‌ی اصلی بنیامین در مورد ایده‌ی تاریخ خواند.

در پایان جا دارد از امید مهرگان به‌خاطر تمام کمک‌هایش تشکر و قدردانی کنم.

میثم سامان‌پور

۱۳۸۹